

ถ้ำรู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังเทศน์ เรามาลงอุโบสถ ใง อุโบสถสังฆกรรม กิจของสงฆ์ สงฆ์ต้องมีกิจกรรม เวลา ๑๕ วันต้องลงอุโบสถ อุโบสถศีล เพื่อความสะอาด เพื่อความผ่องใส เพื่อการเข้าหมู่คณะ

การเข้าหมู่คณะ หมายถึงว่า สิ่งที่เราทำสิ่งใด มันจะมาตรวจสอบกัน เราอยู่ด้วยกัน เราตรวจสอบกัน เห็นไหม ผู้ใดเป็นผู้ที่ชี้จุดบกพร่องของเรา เวลาเราอยู่ของเราคนเดียว เราจะไม่รู้เลยว่าเราบกพร่องสิ่งใด เราก็มองว่าเราถูกต้องดีงาม เพราะเราประพฤติปฏิบัติ เราทำของเรา เราก็มองว่าถูกต้องดีงามด้วยคุณพินิจของเรา

แต่เวลาเข้าหมู่คณะ ทำไมหมู่คณะท่านทำอย่างนั้น ในสงฆ์ทำอย่างนั้น การทำอย่างนั้น ท่านมีเหตุผลอย่างไร ถ้าเหตุผลอย่างไร เราไปตริตรองของเรา ไปพิจารณาของเรา นี่การเข้าหมู่คณะมันได้ตรวจสอบอย่างนี้ไง ได้การตรวจสอบว่าสิ่งที่เราทำมา สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมา มันถูกต้องดีงามจริงหรือเปล่า ถ้ามันถูกต้องดีงามไม่จริง ทำอย่างไรมันถึงถูกต้องดีงามจริงล่ะ

ความถูกต้องดีงามจริงมันทำให้อบอุ่นนะ สิ่งทีอบอุ่นนะ ถ้าเราอยู่ในศีลในธรรม ผู้มีศีลจะเข้าสังคมไหนก็เข้าสังคมนั้นด้วยความองอาจกล้าหาญ งามองอาจกล้าหาญเพราะเราไม่รู้ว่าเราผิด แต่ถ้าเมื่อใดรู้ว่าผิดนะ เรารู้ว่าผิด สิ่งที่เราทำมานี้ระลึกถึงแล้วมันละอายเลยล่ะ เพราะเราเคยเป็น เวลาเราไม่รู้เนี่ยเราทำด้วยความยึด ความมั่นอกมั่นใจ แต่เวลาเรารู้ผิดนะ โอ้! คราวนั้นก็ผิด คราวนั้นก็ผิด มันระลึกได้แล้วมันคิดนะ

นี่เหมือนกัน เราเข้าสงฆ์ เราเข้าหมู่สงฆ์เพื่อตรวจสอบไป ตรวจสอบว่าการกระทำของเรา ทั้งที่เราเข้าใจ ด้วยคุณพินิจของเราว่าถูก ด้วยความมั่นใจนะ เรามั่นใจมากกว่าถูกต้อง แต่ด้วย กาลเทศะ ด้วยประสบการณ์ของเรา เราไม่รอบหรือ ถ้าเราไม่รอบนะ เราไม่รอบ เวลาเราเข้าไป ทำไมเขาทำแบบนั้น เขาทำแบบนั้นนะ เราต้องศึกษาสิ

เราบวชใหม่ๆ นะ เราไปสังคมใดก็แล้วแต่ เห็นเขาขบเข้านสิ่งใด เราสงสัยว่าเขาจะฉันได้ จริงหรือเปล่า ก่อนเราจะถามเขา เราไปฉันกับเขาก่อน ทั่วๆ ที่เราสงสัยนะ เราฉันกับเขาก่อนเลย ฉันกับเขาเสร็จแล้วถามว่า “เอ๊ะ! ขอโอกาสนะ สงสัยว่าสิ่งนี้มันฉันได้อย่างไร” เขาอธิบายให้ฟัง นะ อืม! หูตาสว่างนะ หูตาสว่างหมดเลยว่า เอ้อ!

แต่ถ้าเราจะไปถามเขาโดยที่ฉันไม่ฉันนะ เหมือนกับการจับผิดกัน เหมือนเราไปจับผิด เขา เราไปฟังโทษเขา พอพูดไปนี่มันกระเทือนกัน เห็นไหม เราทำกับเขาก่อนเลย เขาค้นเราก็ค้น พอฉันเสร็จแล้ว “ผมขอโอกาสนะ ผมสงสัยว่าอย่างนี้มันฉันได้อย่างไร” เขาจะบอกเลยว่าที่มา อย่างไม่

เวลาในสังคมสงฆ์ สิ่งที่อยู่ในสังคมสงฆ์นะ เวลาพระจอมเกล้าฯ ท่านบวชแล้ว สงฆ์บวชแล้ว สงสัยในธรรมวินัย ประพฤติปฏิบัติไปเรื่อย จนสุดท้ายก็พยายามจะทำให้มันเข้าไปสู่ธรรมวินัยนั้น จนเป็นคณะคณะหนึ่งไป เห็นไหม นี่เพราะความสงสัย ความสงสัยแล้วมันปฏิบัติไป เพราะหมู่ คณะเขาทำแบบนั้น

แล้วเวลาของเรา เรามองไปในหมู่สงฆ์สิ เราจะไม่เข้าใจหรือกว่าสิ่งที่เขาทำมานั้นเป็น ประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นก็มี มันเป็นการอนุญาตของฝ่ายปกครองก็มี ทีนี้คำว่า “ฝ่ายปกครอง” นี้ พ.ร.บ.สงฆ์ แต่ถ้าเป็นธรรมวินัยมันอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มเดียวกัน อยู่ในตู้เดียวกัน พระไตรปิฎก นี้เล่มเดียวกัน

คู่มือ คู่มือการปกครองทางโลกเขามีกฎหมายของเขา เวลากฎหมายของเขา เขามี กฎกระทรวงนะ เขามีกฎกระทรวง เขามีข้อตกลงระหว่างกระทรวง เราไม่รู้เรื่องหรือ ทำไมเขา ไม่จับ? มันเป็นข้อตกลงระหว่างกัน นี่ก็เหมือนกัน ในสังคมของพ.ร.บ.สงฆ์เขามี เขามีสิ่งใดที่ว่า เขาอนุญาตหรือไม่อนุญาต แต่ถ้าอนุญาต นี่พูดถึงกฎหมายพ.ร.บ.สงฆ์ พูดถึงธรรมวินัย

แต่เวลาพูดถึงปฏิบัติละ เวลาปฏิบัติขึ้นไป ทุกคน เราอยากจะพ้นจากทุกข์ เวลาเราเห็นนะ เราอยู่ในโลก เราเห็น เราได้ประสบชีวิตมา ชีวิตนี้ เห็นใหม่ โลกนี้มันต้องมีการพลัดพรากเป็นที่สุด มันมีความทุกข์เป็นเรื่องธรรมดา เราถึงได้สละใจ เราได้สละเพศของฆราวาส แล้วเรามาบวช เป็นพระ พอบวชเป็นพระ เห็นใหม่ ศากยบุตรพุทธชินนรต

เราเป็นศากยบุตรนะ บุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราขอบวชญัตติจตุตถกรรม เราขอบวชเข้ามาเป็นพระ พอบวชเข้ามาเป็นพระ เรายอมรับ เราเปล่งวาจายอมรับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ยอมรับธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราได้เห็นโทษ มาจากทางโลก เราพยายามจะปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์

พอถึงที่สุดแห่งทุกข์ปั๊บ เราศึกษาแล้วเราเริ่มแล้ว เห็นใหม่ ทำไมมันเป็นอย่างนั้น ทำไมมันเป็นอย่างนั้น นี่ความลึกลับของเรานะ แล้วเราประพฤติปฏิบัติไป ความลึกลับของเรานั้น สิ่งที่เราลึกลับ เราไม่เข้าใจตามความเป็นจริง ฉะนั้น อาศัยครูบาอาจารย์ นี่เรามาหลง อุโบสถศีลกันก็เพราะเหตุนี้ เรามาเข้าหมู่กันก็เพราะเหตุนี้ เข้าหมู่กัน ตรวจสอบกัน ดูแลกัน

หลวงตาท่านบอกว่า “ถ้าพระไม่ดูแลกัน ใครจะดูแล”

พระเราไม่มีน้ำใจต่อกัน ไม่ดูแลกัน แต่การดูแล ดูแลโดยอาวุโส ภันเต ผู้ที่อาวุโสมี ประสพการณ์มากกว่า ประสพการณ์นะ ประสพการณ์ในชีวิต ประสพการณ์ในศาสนา เห็นใหม่ ถ้าประสพการณ์เราไม่มี ภิกษุบวชใหม่ สิ่งที่เป็นความทรमानของภิกษุบวชใหม่คือทนคำสอนนี้ ไม่ได้

เวลาคำสอนเรารู้ เขาคอนเหมือนกัน บวชเป็นพระเหมือนกัน ศีล ๒๒๗ เท่ากัน ทำไมเราจะโง่ไปกว่าเขา แต่เวลาเราใช้ประสพการณ์ของเรา เวลากาลเวลามันผ่านไปนะ เราระลึกถึงสิ่งที่เราเคยทักขุมานะที่เราเป็นนะ เราก็คิดมาๆ มันเสียใจนะ แต่ในปัจจุบันนี้ทำไมมันยอมรับไม่ได้ละ นี่ดูกิเลสตัดหาคความทะยานอยากในหัวใจของเราสิ กิเลสของเรามันไม่รู้ไม่ได้

ถ้ำรู้ นะ “ถ้ำรู้” จะไม่ทำแบบนั้น แต่เพราะไม่รู้

คูลี คูทางการแพทย์เขา เห็นใหม่ เขารู้เลยว่าเชื้อโรค ในที่อากาศที่เป็นพิษต่างๆ เขาไม่เข้าไปหรอก ถ้าเข้าไปแล้วมันจะเป็นภัยกับร่างกายของเรา เขาไม่เข้าไปใกล้ แต่เพราะเขาไม่รู้ถึงเข้า

ไป แต่ผู้รู้เขาไม่ไป นี่ก็เหมือนกัน เพราะเราไม่รู้ เราถึงทำผิดพลาดมา แต่ถ้าเรารู้เราจะทำไหม? ถ้าเราไม่รู้เราไม่ทำหรือก นี่พูดถึงกรรมวินัยนะ

แต่ถ้าเวลาเราจะปฏิบัติกรรม นี่เหมือนกัน ถ้าเรารู้ เราต้องทำถูกต้องสิ นี่เราก็พยายามจะประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ทำไมมันไม่ได้ตั้งใจเราล่ะ? เพราะมันไม่รู้ ทั้งๆ ที่เราศึกษามา ศึกษากรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูมรรค ๘ ใครก็รู้

เวลาหลวงปู่อ่อนท่านบอกเลย “ต้น ๘ ทิศ”

เราบอกว่า มรรค ๘ ทางอันเอก

แต่เวลาวิชชานะ เวลามันล่งเลงสัยนะ มันมีคต้นไปหมดเลย ๘ ทางก็ ๘ สงสัย คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ชอบอย่างไร ถ้าชอบอย่างไร ถ้าเป็นความชอบจริงนะ เวลาทำขึ้นมาต้องเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันรู้มันเห็นขึ้นไปมันก็ชวนขวย มันก็ทำของมันไป

แต่เวลามันไม่รู้ไม่เห็น มันคอตณะ เวลาปฏิบัตินี้อ่อนนอกอ่อนใจ ล้มลุกคลุกคลาน ทำสิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จสักอย่าง ไม่ประสบความสำเร็จเพราะเหตุใดล่ะ มันเป็นเพราะกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม? ไม่ใช่ มันเป็นเพราะกิเลสตัดทอนความทะยานอยากของเรา

เราเห็นโทษของมัน เราเห็นโทษด้วยสายตานะ เห็นโทษการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เห็นเวลาคนเขาพลัดพรากเขามีความทุกข์กัน เขาค่ำครวญต่อกัน เราเห็นโทษของมันทั้งนั้นนะ เราเห็นโทษนั้นทำไมเราไม่เอาสิ่งนั้นมาเตือนใจเราล่ะ ถ้าเราเห็นโทษของการพลัดพราก เห็นโทษชีวิตเราก็มีการพลัดพรากเหมือนกัน ถ้าเรามีชีวิตการพลัดพรากกัน ความตั้งใจของเรามันต้องมีเหตุมีผลของมัน

เวลาปฏิบัติขึ้นมา ทำไมเราปฏิบัติกันไปแล้วทำไมลุ่มๆ ดอนๆ ลุ่มๆ ดอนๆ มันก็ต้องย้อนกลับมาทั้งหมด ทุกคนก็เป็นแบบนี้หมด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี เห็นไหม ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ล้มลุกคลุกคลานมาตลอด ขนาดล้มลุกคลุกคลานนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาอานาปานสติ แล้วกำหนดเข้ามาสู่จิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วพิจารณาไป บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขณญาณ ลีนกิเลส

ไป นี้ด้วยความสามารถในใจดวงนั้น ด้วยความสามารถของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นพิจารณาของใจดวงนั้น แล้วมันจะประสบความสำเร็จไปกับใจดวงนั้น

แต่ในปัจจุบันนี้เราอยากรู้ อยากเห็น แต่เราหาใจของเราไม่เจอ เห็นไหม สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราหาที่ตั้งของเราเจอ เราแก้ไขของเราได้ ถ้าเราแก้ไขของเราได้ คุณดี ถ้าเรามีฐานปฏิบัติการของเรา เราทำสิ่งใดมันต้องมีเหตุมีผล แต่ไม่มีเหตุมีผล มันเลื่อนลอย พอมันเลื่อนลอย มันเลื่อนลอยแล้วเราก็ก้มลูกกลูกหลาน พอก้มลูกกลูกหลาน มันก็ม้วนเสีย พอมันม้วนเสียขึ้นมาแล้วมีสิ่งใดละ

เวลาคนเราตายนะ เวลาจิตนี้มันปลัดพรากออกจากกายนี้ไป เวลาตายจากร่างกายของมนุษย์ มันไปเกิดตามเวรตามกรรมของเขา เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมก็ได้ เกิดในนรก อเวจีก็ได้ เกิดเป็นสัมภเวสีก็ได้ การเกิดอันนั้นเราปฏิเสธไม่ได้ เราปฏิเสธไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันเป็นคราวเป็นกาลของมัน มันถึงเวลาเป็นวาระของมัน

แต่ในปัจจุบันนี้เรามีสติปัญญา ในเมื่อมันยังมีลมหายใจ ถ้ายังมีลมหายใจ แม้แต่ในสมัย พุทธกาล เวลาพระประพาศปฏิบัติขึ้นมา เจริญกรรม ถ้าเจริญกรรมจนหมดริ้วหมดแรง คลานไปก็เอา คลานไปก็เอา คุณเข้าไปเขาก็ทำ ถ้าเขาทำไปอย่างนั้นมันไม่เป็นไปให้มันรู้ไป ให้มันรู้ของมันไปซะไหม แต่นี้ของเราละ เรายังเคลื่อนไหวได้ เรายังทำสิ่งใดได้เลย แต่จิตใจมันอ่อนแอไปเอง ถ้าจิตใจมันอ่อนแอไปเองแล้วมันก็เลือกเฟ้นของมัน มันจะไปทางไหนละ มันจะไปทางไหน

เวลาประพาศปฏิบัติ ทำคุณงามความดีเราต้องชวนชวาย ต้องทำคุณงามความดีของเรา เพราะไม่ทำคุณงามความดีมันก็ทำความชั่วใจ จิตมันต้องไปอยู่แล้ว ถ้าจิตมันไปอยู่แล้ว เราจะต้องควบคุมดูแลแล้วออกล่วงหน้าไปก่อน คำว่า “ล่วงหน้าไปก่อน” ทำแต่คุณงามความดี ที่นี้ทำคุณงามความดีแล้วทำไมทำคุณงามความดีแล้วมันทุกข์ยากขนาดนี้ละ

การทุกข์ยากนะ เราทุกข์ยากเพราะเรามันผ่อนคลาย คำว่า “ผ่อนคลาย” หมายถึงเราเป็นอิสระ เราเลือกเฟ้นของเราได้

เวลาเราเกิดในครรภ์ ๕ เดือนไม่ได้ขยับเลยนะ ๕ เดือนอยู่ในท้องของแม่ นั่งคู้คู้อยู่อย่างนั้น ๕ เดือน ทำไม ๕ เดือนทำไมมันนั่งอยู่อย่างนั้นได้ละ คู้คู้อยู่ในครรภ์ ๕ เดือน ทุกข์ไหม?

ทำไมมันผ่านการคลอดออกมาได้ล่ะ ทนทุกข์ทรมานผ่านช่องคลอดออกมาแล้วเกิดมาเป็นเราอยู่ที่นี่
ทำไมมันทนได้ล่ะ

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็ทำไม่ได้ นี่ก็ทำไม่ได้ มันทำไม่ได้เพราะจิตใจเรา
แล้วแต่มันจะเลือกได้ไง แต่ถ้ามันอยู่ในความจำเป็นแบบนั้น ถ้านั่งอยู่ในครรภ์ของมารดา ๕ เดือน
อย่างนั้น มันก็ต้องทนของมันได้ มันทนของมันได้ มันอยู่ของมันได้ เพราะเหตุใดล่ะ เพราะมัน
เป็นวาระ มันไม่มีทางออก มันอยู่อย่างนั้น มันก็ต้องจนตรอกอยู่อย่างนั้น ถึงเวลาคลอดออกมาแล้ว
มันถึงได้ฟ่อนคลายของมันออกมา

แล้วปัจจุบันนี้ คุณ ถ้าเรามีความจริงจังของเราขึ้นมา เราตั้งใจของเรา ถ้าเราตั้งใจของเรา เรา
ประพฤติปฏิบัติของเรา เรามีสติปัญญาของเรา เราเลือกเฟ้นของเราเองได้ มันเป็นสิทธิของเราไง นี่
เพราะไม่รู้ มันถึงได้จับจด เพราะไม่รู้ มันถึงได้แสวงหา มันถึงได้หาทางออกของมัน

“ถ้ำรู้” สติมันดีขึ้นมา มันชัดเจนขึ้นมา “ถ้ำรู้” เห็นไหม มันจบหมด

ถ้ามันฟังชานอย่างไร มันก็ทำให้จิตนี้อยู่ในอำนาจของสติปัญญาได้ ถ้ำรู้มันควบคุมได้ ถ้ำรู้
เห็นไหม มันฟังชานอย่างไร มันหลุดออกไปจากปกติของจิตได้อย่างไร แต่ถ้ามันเห็นของมัน ถ้ำรู้
มันควบคุมมันได้

ถ้าไม่รู้ มันไปสุดเขตสุดแดนมันแล้วนะ เราค่อยตั้งสติได้ พอตั้งสติได้ นี่จิตใจอ่อนแอ
เสียใจ ทุกข์ใจ ร้อนใจ แล้วทำอย่างไรต่อ ทุกข์ใจ ร้อนใจ เห็นไหม มันมีแต่ถดถอยไปเรื่อยๆ

เวลามนุษย์นะ เวลาสิ้นอายุขัย เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ถ้าหมดอายุขัยก็เวียน
ลงมาเกิด มนุษย์ นรกอเวจี จะเกิดที่ไหน ในเมื่อบุญกุศลก็ใช้ไปหมดแล้ว นี่มันก็เวียนกลับมา นี่ก็
เหมือนกัน ถ้าทนไม่ไหวมันก็เวียนไป การเวียนไปมันอยู่ที่สติปัญญาของเราเท่านั้น นี่เวียนไป

สิ่งที่ประเสริฐที่สุด พรหมจรรย์นี่เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด แต่ถ้าเวลามันเวียนไป เวียนไป
ในอะไร? เวลาเวียนไปแล้วนะ ปัจจุบันนี้ก็ทุกข์อย่างนี้ ถ้าเวียนไปแล้วนะมันจะทุกข์มากกว่านั้น
ทุกข์จนไม่มีทางออก เราทุกข์จนไม่มีทางออกแล้วทำอย่างไรต่อไป? มันยังมีชีวิตอยู่มันก็ต้องดิ้น
รนกันไป

แต่สติปัญญาในปัจจุบันนี้มันเห็นโทษ ถ้ำรู้แล้วมันเห็นโทษ เห็นโทษของกิเลสตัณหา ความทะยานอยาก เห็นโทษของการครองเรือน เห็นใหม่ การครองเรือนคือการครองหัวใจ ตั้งแต่ คู่ครอง ตั้งแต่บุตรธิดาต่างๆ หัวใจแต่ละดวงใจปกครองยากนัก เรา ถ้าจะปกครองหัวใจของเขา เรา ต้องปกครองหัวใจของเรา ถ้าเราปกครองหัวใจของเราได้นะ เราควบคุมใจเราได้ เราไม่มีอารมณ์ ต่างๆ เราจะเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง แล้วเราบริหารจัดการสิ่งนั้นได้ด้วยความถูกต้อง

แต่ถ้าเรามีอารมณ์ของเราขึ้นมา เห็นใหม่ เราตัดสินด้วยอารมณ์ มันผิดพลาดจาก ข้อเท็จจริงไป แล้วมีแต่ความผิดพลาดไปตลอด เพราะอะไรล่ะ เพราะเราไม่มีสติปัญญาควบคุมใจ เราก่อน เห็นใหม่ จะครองเรือนนะครองหัวใจของเรา ถ้าครองหัวใจของเรา นี้พูดถึงทางโลกเขา ครองเรือน

แต่เราจะครองธรรมล่ะ เราจะครองธรรมนะ สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าเรา ครองธรรมได้มันจะเกิดสุคติ เกิดมรรคญาณ ถ้าเกิดมรรคญาณ เห็นใหม่ สิ่งที่ทำให้เราเร้าร้อน มันเร้าร้อนแต่เฉพาะกิริยา อย่างเช่น เคนจกรม นั่งสมาธิภาวนา ตากแดดตากฝน นี่มันร้อนแต่ กิริยา ร้อนจากภายนอก แต่หัวใจนะมันไม่ร้อนตาม มันไม่ร้อนตาม เพราะมันได้เคลื่อนไหว มัน ได้มีการกระทำของมัน ถ้ามันมีการกระทำของมันนะ

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ไม่มีธรรมะอันใดที่มันจะลอยมาจากฟ้า ไม่มีธรรมะอันใดที่จะ ได้มาโดยที่เราไม่ได้ฝึกฝน ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ถ้ามันอย่างนั้น มันก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ธรรมที่เป็นสาธารณะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมและวินัยไว้อีก ๕,๐๐๐ ปี แล้วเราเกิดมาในร่มโพธิ์ร่มเงาของศาสนาพุทธ แล้วเรามาศึกษา สิ่งนี้เป็นศาสดาของเรา ธรรมและ วินัยเป็นศาสดาของเรา เราศึกษาแล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันมี ประสบการณ์ มีสัจจะความเป็นจริง นี่การครองธรรม

ธรรม เรารู้เอง เราทำได้ สมาธิเป็นแบบใด สมาธิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามามีหลักมีเกณฑ์อย่างไร แล้วสมาธิมันเกิดขึ้นมาจากไหน ถ้าไม่มีสติมันสักแต่ทำ ทำกันสักแต่ทำ ทำพอเป็นพิธี แต่ถ้าทำ ความเป็นจริงขึ้นมา ทำความเป็นจริงทำไมล้มลุกคลุกคลานขนาดนี้ ล้มลุกคลุกคลาน เห็นใหม่ แล้วถ้าคนเราเข้มแข็ง คนเรามีความจริงใจขึ้นมา นี่มันอดนอน มันผ่อนอาหารของมัน ถ้าอดนอน

ผ่อนอาหารนะ ธาตุชั้นนี้ไม่ทับจิต แต่ถ้าธาตุชั้นนี้มันทับจิต คุณิ คนเราธาตุชั้นนี้ทับจิต จิต โคนกิเลส มันเหยียบย่ำอยู่ แล้วเราบอกว่าเราจะภาวนา เราไม่ได้ช่วยเหลือเลย

หลวงตาบอกว่า “จิตนี้เรียกร้องความช่วยเหลือ”

จิตของเรามันทุกข์มันยาก มันเรียกร้องความช่วยเหลือจากเรา เรียกร้องความช่วยเหลือจากที่ไหน? เรียกร้องความช่วยเหลือจากสติปัญญาของเรานี่ไง สติปัญญามันช่วยเหลือโดยการฝึกหัดตั้งตน ฝึกหัดตั้งสติขึ้นมา

สิ่งใดที่จะมีโทษกับมัน อาหารการกิน เห็นไหม ไขมันต่างๆ อาหารที่กินเข้าไปแล้วมันสัปหงกโงกวงว่ง นั่นนะธาตุชั้นนี้มันทับจิตเอา จิตมันอยากจะเป็นอิสระ แต่ในเมื่อมันมีกิเลส กิเลส มันก็อยาก เสวยไง อยากเสวย อยากกิน อยากอยู่ อยากปรนเปรอมัน อยากไปปรนเปรอ ปรนเปรอเพื่อคิดว่ามันจะเป็นความสุข คิดว่ามันจะเป็นความพอใจ เป็นความสุข แต่เวลามันกินเข้าไปแล้วมันเป็นไขมันต่างๆ มันก็ไปอยู่ในร่างกายของเรา แล้วเวลามันเหลือใช้ขึ้นมา พลังงานมันเหลือใช้ขึ้นมา เวลาภาวนาขึ้นมามันก็กดทับ เวลากดทับมันก็สัปหงกโงกวงว่ง เห็นไหม มันเรียกร้องให้เราช่วยนะ แต่เราไม่ได้ช่วยเหลือมัน เราไม่ได้ช่วยเหลือใจเราเองไง

ถ้าเราช่วยเหลือ เราเริ่มผ่อนคลาย เราเริ่มตั้งสติของเราไว้ นี่ฉันท่น้อย นอนแต่น้อย ภาวนาให้มาก

... ก็มันลำบากลำบาก

ลำบากลำบาก เห็นไหม ๘ เดือน นั่งคุกเข่าอยู่ในครรภ์ลำบากกว่านี้ไหม จะต้องจุดในครรภ์ต่อไป จะต้องเกิดซ้ำเกิดซาก เวลาอยู่ในปัจจุบันนั้น เวลามันผ่านครานั้นมาเราก็บอกว่ามันผ่านไป แล้ว แต่ถ้าเราจะต้องไปเกิดอีก เราก็ต้องไปอยู่ในสถานะแบบนั้นอีก ถ้าสถานะแบบนั้นมันทุกข์ไหม ถ้าสถานะมันทุกข์ เวลาการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาที่เราทำอยู่นี้ก็เพื่อจะพ้นจากเหตุการณ์อย่างนั้น ถ้าเราจะพ้นจากเหตุการณ์อย่างนั้น นี่มันมีสติปัญญาให้พ้นจากเหตุการณ์อย่างนั้น มันก็มีสติ มีปัญญา มีความเข้มแข็ง มีการกระทำ ตั้งใจทำ

ถ้ามันไม่ตั้งใจทำขึ้นมา มันอ่อนแอไง มันไม่เห็นผลตอบแทน ถ้ามันเห็นผลตอบแทน เห็นไหม ทำสติ เราตั้งสติขึ้นมา เราทำสมาธิขึ้นมา แล้วถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา มันใคร่ครวญของมันขึ้นมา

นี่ผลมันให้มากกว่านั้น ผลมันให้มากกว่านั้นเพราะอะไร เพราะมันแก้กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา แก่ความไม่รู้ไง

ถ้ำรู้ละ มันรู้จากมีสติ มันก็รู้ว่ามีสติ มีสมาธิมันก็รู้ว่ามีสมาธิ แล้วใช้ปัญญาอย่างไร

เวลาออกใช้ปัญญา บอกนี้ไง บอกทำสมณะแล้วมันต่อยอดไม่ได้ มันต่อยอดไม่ได้เพราะมันไม่หัดใช้ปัญญา การฝึกหัดใช้ปัญญา จิตมันเริ่มสงบมากสงบน้อยมันก็ฝึกใช้ปัญญาของมัน การฝึกใช้ปัญญา ปัญหามันจะเกิดมาจากไหน

ปัญหามันจะเกิดเองไม่มี สัตถ์ สมาธิ ปัญญา เกิดสมาธิแล้วจะเกิดปัญญาเอง เป็นไปไม่ได้ พอมันสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ พอมันสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ พอเป็นสมาธิแล้วจะทำปัญญาอย่างไรต่อไป ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมาแล้ว เพราะเป็นสมาธิแล้ว เป็นสมาธิมันเป็นเรื่องของจิต สมาธิเกิดที่ไหน สมาธิเกิดจากสมองหรือ สมาธิเกิดจากร่างกายนี้หรือ สมาธิเกิดจากธาตุใด

สมาธิเกิดจากธาตุรู้ก็เกิดจากจิต ถ้าสมาธิเกิดจากจิตแล้ว ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิทำอย่างไร

พอจิตมันเริ่มสงบ เราก็เริ่มใช้ปัญญาของเรา ปัญญาในอะไร? ปัญญาตริกตรองในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นคุณค่าในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตเป็นสมาธิ พอมันตริกตรองในธรรมนี้ โอ้โฮ! มันซาบซึ้ง

แต่เวลาเราศึกษาธรรมโดยปกติของเรา เราก็ซาบซึ้ง เราซาบซึ้งพอใจในความรู้สึก ซาบซึ้งพอใจในความรู้สึกเพราะว่ามันสังขาร ธรรมเหนือโลก ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันฆ่ากิเลส พอเราศึกษา มันเห็นจริง อิม! สูดยอด สูดยอด แต่มันไม่เข้าถึงจิตหรอก มันเข้าถึงสัญญาอารมณ์ เข้าถึงความรู้สึก สัญญาอารมณ์ ชั้น ๕ เห็นไหม เวทนา มันเข้าถึงความรู้สึกของเรา

แต่ถ้าจิตมันสงบถึงฐิติจิต เข้าถึงเนื้อของจิต เวลาจิตมันสงบแล้วเราพิจารณาของเรา เราฝึกหัดของเรา จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาใคร่ครวญ เลาะสิ่งที่สัญญาอารมณ์ สิ่งที่มีมันพอกเป็นดินพอกหางหมู นี่มันพอกอยู่ที่จิต

โดยจิตนิสัย คนชอบสิ่งใด อารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้นก็เกิดขึ้น พอเกิดขึ้นเราก็อใช้ปัญญา ไคร่ครวญ จริงหรือ เป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ ถ้าเป็นอย่างนั้นจริงๆ เราต้องได้ตีมาแล้วสิ เพราะเราก็อเคยคิดอย่างนี้มาซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่ถ้ามั่นเป็นความจริงมันก็ต้องเป็นประโยชน์กับเรา ทำไมมันคิดจบแล้วเราก็อยังสงสัยอยู่ ทำไมมันคิดจบแล้วเราก็อยังมีความทุกข์ฝังในหัวใจอยู่

มันก็พิจารณาของมัน อืม! ไม่ใช่ ถ้ามั่นไม่ใช่ มันควรจะละเอียดกว่านี้ขนาดไหน มันควรจะมีความรู้สึกอย่างไร จิตมันก็ไคร่ครวญค้นคว้าของมัน ถ้าค้นคว้าของมันนะ มันเข้าไป พอมันฝึกหัดไป จากจิตมยปัญญา สุตมยปัญญา การศึกษา จิตมยปัญญาคือการจินตนาการ จากจินตนาการที่มีสมาธิมันก็ลึกลงซึ่งเข้าไปจนมันเป็นภาวนามยปัญญา

ถ้าเกิดเป็นภาวนามยปัญญา นี่ไง ปัญญามันต้องฝึกฝน ฝึกฝนสิ ถ้าไม่ฝึกฝนปัญญาลอยมาจากฟ้าเหวอ ปัญญาใครจะยื่นให้ ชีวิตนี้ใครยื่นให้ จิตต่างหาก จิตมันมีเวรมีกรรมไปเกิดในวิภวภูมิจิตยื่นให้ กรรมต่างหาก กรรมมันสร้างมา กรรมมันทำมาตลอด ถ้ากรรมมันทำมา มันเป็นจิตนิสัยของมันแล้วใครจะยื่นให้

ในเมื่อเวลาจิตไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม นี่โอบปาติกะ ใครควบคุมไป ใครควบคุมจิตนี้ไปเกิด? กรรมมันควบคุมไปเกิด เห็นไหม เวลาจิตมันมาเกิดเป็นมนุษย์ มาเกิดในครรภ์ของมารดานี้ใครควบคุมมา ใครควบคุมจิต บังคับจิตนี้ให้มาเกิดกับพ่อแม่ ใครบังคับให้จิตดวงนี้ไปเกิดเป็นสัตว์นรกอเวจี ใครบังคับมัน? ก็กรรมบังคับไปทั้งนั้น

แต่เวลาเราจะฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา ปัญญาจะเกิดขึ้นมาจากเรา ใครจะบังคับ ใครจะฝึกหัดให้ล่ะ? มันก็ต้องสติปัญญาของเรามันฝึกหัดของเราขึ้นมาสิ ถ้ามั่นฝึกหัดขึ้นมา มันออกฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ไง พอมันรู้มันเห็นเข้าไป เพราะรู้ เพราะเห็น เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก ถ้าจิตดวงนี้มันไม่รักษาจิตดวงนี้ จิตดวงนี้ไม่ช่วยเหลือจิตดวงนี้ จิตดวงนี้มันต้องไปตายไปเกิดอีก

แต่ถ้าจิตดวงนี้มันจะมีปัญญาไคร่ครวญ มันช่วยเหลือมัน นี่การฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ไง สติสมาธิ ปัญญา ถึงสมถกรรมฐานจะเกิดวิปัสสนากรรมฐาน ถ้าเป็นสมถกรรมฐาน ถ้ามั่นไม่มีสมถกรรมฐาน มันเกิดปัญญามันก็เป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นตริกในธรรม มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นสิ่งที่ไคร่ครวญจากจิตที่มีอวิชา จากจิตที่มีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

เราก็ทำความเข้าใจเราก่อน ถ้ามันจะใช้ปัญญาที่ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เรารู้อย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราก็พิจารณาของเราเข้ามา เห็นใหม่ มันรู้ มันเห็น เวลามันทำ ถ้ำรู้ นะ ถ้ำรู้ ถ้าเห็นแล้วนะ พอทำได้รอบสองรอบ ทำได้เป็นแล้ว รู้ช่องทางแล้วมันจะขยันหมั่นเพียร คนจะภาวนานะ มันจะหาที่หลบที่ซ่อน มันจะหาที่ความสงบสงัดของมัน มันจะทำของมันตลอดเวลา เพราะสิ่งนี้เป็นทรัพย์สมบัติ เป็นอริยทรัพย์

นี่เราทุกข์เรายาก เราเกิดเราตายมาไม่รู้ก็ภพก็ชาติ เราเห็นโลก เห็นใหม่ ๗ พันกว่าล้านคน คนเกิดคนตายขนาดนั้น แล้วจะไปเกิดกับเขา เราก็จิตหนึ่งเหมือนกัน เขาก็จิตหนึ่งเหมือนกัน แต่จิตของใครมีสติปัญญาพอที่จะเอาตัวรอดได้ จิตของใครมีสติปัญญาพอที่จะควบคุมตัว

คูสิ เราควบคุมกิริยาเรา นี่มารยาทสังคม เรานั่งอยู่ที่ไหนเรามีมารยาท เรามีมารยาทที่ดี เขาบอกคนๆ นั้นเป็นคนที่ดี แต่มารยาทของเราเข้ากับสังคมไม่ได้ เขาก็บอกคนนั้นมารยาทไม่ดี นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราฝึกหัด เราพิจารณาของเรา เราดูแลจิตของเรา เรารักษากิจของเรา จิตของเรามันพัฒนาของเราขึ้นมา มันรู้มันเห็นของมันนะ

“ถ้ำรู้” นี่มันเห็นคุณค่า พอเห็นคุณค่าขึ้นมามันก็ทำด้วยความเป็นจริง

แต่ถ้าไม่รู้ ไม่รู้ นะ มันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย

ทำไมชีวิตเราต้องมาทุกข์ขนาดนี้ นี่เวลาจิตมันเสื่อมนะ โลกเขาอยู่กันได้ ทำไมเราจะอยู่กับเขาไม่ได้ โลกเขาอยู่กันเขายังอยู่กันได้ อยู่อย่างมีความร่มเย็นเป็นสุข ทำไมเรามาบวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระก็ต้องฉันทมือเดียว ต้องมาคนนอนผ่อนอาหาร ฉันทมือเดียวแล้วยังต้องผ่อนมันอีก หิวก็หิว กระจายก็กระจาย ทุกข์ยากไปหมดเลย ทำไมชีวิตเราต้องเป็นแบบนี้ ทำไมเราไม่ไปเสวยสุขแบบเขา นี่เวลามันทอดอ้อมมันคิดของมันไปอย่างนั้น

แต่เวลาถ้าจิตมันเจริญรุ่งเรือง เห็นใหม่ เวลาเราอดอาหารนะ เราผ่อนอาหารนี่มันหิวมาก ความที่หิวเราก็พิจารณาว่า กระจายหรือที่มันหิว ถ้าใส่หรือที่มันหิว ลีนหรือที่มันหิว ความหิวกระจายนั้นมันคืออะไร

พอพิจารณาของมันนะ พอปัญญามันไล่ทันนะ ความหิว ความกระจายมันปล่อยางหมด มันโล่งหมดเลย อ้าว! แล้วหิวหายไปไหน แล้วเมื่อไหร่ก็ยังไม่หิวอยู่ นะ

เวลามันหิวขึ้นมาอะ หิวๆๆ แต่เวลาพอจิตมันพิจารณาของมัน มันเป็นธรรม จิตมันมีธรรมเป็นอาหาร จิตมันมีปัญญา มันพิจารณาธรรมเป็นอาหาร พอมันเป็นสังขารขึ้นมา มันอยู่กับธรรม มันปล่อยสัญญาอารมณ์หมดเลย ความหิว ความกระหาย ความต่างๆ มันไปไหนหมด มันไม่มีเลย มันไม่มีเพราะเหตุใด นี่ถ้าคนพิจารณามันจะรู้ของมัน มันจะเห็นของมัน

ถ้าเห็นของมัน พอพิจารณาถึงที่สุดมันก็ปล่อย ปล่อยมันก็โล่งหมด มีความสุขอีกต่างหาก เมื่อกี้ยังหิวกระหายอยู่เลย แต่เวลาจิตมันรวมลง จิตมันปล่อยหมด ความหิวกระหายมันไปไหน? ความหิวกระหายมันไม่มี นั่นจิตมันหลอก

ถ้าจิตมันหลอก เห็นไหม พอจิตมันเข้าสงบแล้ว พอมันคลายตัวออกมา เออ! พอคลายตัวออกมาก็เป็นปกติ พอเป็นปกติโดยธรรมชาติของความรู้สึก จิตมันอยู่ในร่างกายนี้ จิตเป็นนามธรรม ต้องอาศัยรูปธรรม คืออาศัยร่างกาย ปฏิสนธิก็เกิดเป็นมนุษย์ โอปปาติกะก็เกิดเป็นเทวดา

ฉะนั้น พอจิตมันคลายตัวออกมามันก็รับรู้ นี่สามัญสำนึกในร่างกายนี้ ในเมื่อกระเพาะอาหารมันไม่มีอาหารตกไปในกระเพาะ มันขาดของมัน ความขาดของมันมันก็ต้องหิวเป็นธรรมดา ร้องจ๊อกๆๆ กลับมาหิวเหมือนเดิมใจ เวลาถ้ามันรวมเข้าไปแล้วมันก็ปล่อยวางได้หมด เวลามันออกมาสู่สามัญสำนึกมันก็รับรู้โดยปกติ

ที่นี้พอรับรู้โดยปกติ แต่เพราะเราได้ฝึกฝน เราได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราพอใจของเรา เราก็หาสิ่งใดหล่อเลี้ยง ดิ่มน้ำ ดิ่มสิ่งใดประคองของมันไป ถ้าจะฉันท้ำก็ฉันท้ำเพื่อบรรเทา เพื่อสิ่งนั้นไป

แต่เรารู้ เรารู้ว่าถ้าเราพิจารณาโดยปัญญา “ถ้ำรู้” เราของเรา ปัญญาของเรามันจะปล่อยวางอย่างนี้ แล้วเรามีความเข้มแข็ง เพราะมันทำได้ ๑ มันก็มี ๒ มี ๓ ขึ้นไป พอพิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ นะ มันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ละเอียดลึกซึ้งเข้าไป จนภาวนามยปัญญาเกิด พิจารณาซ้ำพิจารณา ซาก ถ้าจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นั่นคือโสคาปัตติมรรค

เวลาเราเป็นปุถุชน “ปุถุชน กัลยาณปุถุชน” ปุถุชนคนหนา เวลาเราทำจิตของเรา เราพิจารณาจิตของเราจนปัญญามันตัดขาดนะ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ำบ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร เราตัดขาด จิตเรา นี้อจลศรัทธา

จากศรัทธา ศรัทธาความเชื่อ อจลศรัทธาคือว่ามันรู้มันเห็น ถ้ามันรู้มันเห็นมันเป็นอจลศรัทธา มันเห็นจริงของมัน พอเห็นจริงของมัน นี่มันควบคุมจิตได้ง่ายขึ้น พอจิตง่ายขึ้น ทำความสงบบ่อยครั้งเข้าจนจิตเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิ หัดใช้ปัญญา พอหัดใช้ปัญญา นี่ไง ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเข้าสู่โศคาปัตติมรรค โศคาปัตติมรรคนั้นคือวิปัสสนา

ถ้าจิตเป็นสมณะ แล้วจะวิปัสสนาอย่างไร?

จิตเป็นสมณะแล้ว สมณะฝึกหัดใช้ปัญญา พอใช้ปัญญาแล้วจะต้องได้ตามความเป็นจริง มันจะเกิดสติปัญญาน ๔ เกิดสติปัญญาน ๔ มันก็เกิดโศคาปัตติมรรค พอเกิดโศคาปัตติมรรค โศคาปัตติมรรคมันคืออะไร มรรคมันคืออะไร? มรรคคืองานชอบ ชอบในอะไร? ชอบในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

ถ้ามันชอบในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม มันพิจารณาของมัน มันจะแยกแยะของมัน เห็นใหม่ แยกออกไป แยกออกไป แยกออกไป เป็นตทัคคปหาน คือมันพิจารณาแล้วมันปล่อยบ่อยครั้งๆ เข้า พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ด้วยสติปัญญา ด้วยความมุมานะ ด้วยความจริงใจของเรา ด้วยความจริงใจเพราะอะไร เพราะมันเห็นโทษ เห็นโทษเวลาคนประพฤติปฏิบัติขึ้นไปมันเจริญแล้วเสื่อม การเจริญแล้วเสื่อมคือการเดินทาง คูสิ เดินทาง มีรถอยู่คันหนึ่ง เราเดินทางตลอดไป เราต้องเติมน้ำมันบ่อยครั้งๆ เพราะน้ำมันต้องหมดถึงแล้วต้องเติมๆๆ

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาไปแล้ว เวลามันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญเป็นเรื่องธรรมดา พอเรื่องธรรมดา พอเราเข้าใจ เราเห็นโทษของมัน แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงของเรา นี่เวลาน้ำมันมันพร่องเราก็เติม พอจิตใจมันเริ่มไม่มันคงเราก็กำหนดพุทโธ เราก็จะพัฒนาขึ้นมา มันก็เข้มแข็งขึ้นมา พอเข้มแข็งขึ้นมาเราก็ไปใช้ปัญญาพิจารณาของมัน พอพิจารณา มันก็ปล่อย ปล่อยมันก็เป็นตทัคคปหาน นี่ขยันหมั่นเพียรของเราด้วยความรอบคอบ

แก่นของกิเลสนี้เข้มแข็งนัก เราบอกว่า สิ่งใดๆ ที่เข้มแข็ง นี้แก่นของกิเลสนี้เข้มแข็งมากกว่า เวลาเราพิจารณาไป เวลามันปล่อยวางนะ มันบังเงา มันหลบมันเลี้ยงนะ มันหลบมันเลี้ยง เพราะมันพยายามจะรักษาตัวมัน พอพิจารณาไปแล้วมันก็บอกว่าปล่อยแล้ว ขาดแล้ว เป็นธรรมชาติแล้ว นี่มันบังเงา มันสวมรอยตลอด

พอมันสวมรอยขึ้นมา ถ้าเราไม่มีประสบการณ์ เพราะว่าเราจะทำได้ขนาดนี้เราล้มลุกคลุกคลานมาขนาดไหน เราทำงานมาวิกฤตขนาดไหน พอมันมีผลตอบสนอง เราก็คเลมว่าใช่ๆ นั้นนะ ไม่มีสติ ไม่มีปัญญา ไม่รอบคอบเพียงพอ ฉะนั้น พอเราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า พอมันเสื่อมแล้วนะ มันก็ล้มลุกคลุกคลาน ออกมาจิตเสื่อมออกมา ทุกข์ยากออกมา พิจารณาซ้ำเข้าไป ทำความสงบมากขึ้น แล้วพิจารณาซ้ำเข้าไป มันเข้าไปสู่ตำแหน่งที่เราเคยวิปัสสนา เราเคยปล่อยวางมา ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ละเอียงครอบครอบเข้าไป

ถ้าละเอียงครอบครอบนะ เวลามันถึงที่สุดนะ สมุจเฉทปหาน เวลามันขาดนะ

เวลาพิจารณากาย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

พิจารณาขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕

พิจารณาจิต ถ้าจิตมันเป็นอนัตตา จิตมันปล่อยวางจิตแล้ว นี่เวลาจิตมันปล่อยจิต จิตมันปล่อยอาการของจิต จิตมันปล่อยความรู้สึก นี่มันขาด ปล่อยจิต

ปล่อยธรรมารมณ์ สิ่งที่เป็นสัญญาอารมณ์ พิจารณาแล้วมันขาด

เวลามันขาด สติปัญญา ๔ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วแต่ความถนัดขณะที่เป็นปัจจุบันธรรม

เวลามันขาดขึ้นมา ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕ เวลามันสมุจเฉทปหาน นี่มันเป็นความจริงขึ้นมา นี่ไง ถ้ำรู้อย่างนี้ ถ้าคนภาวนาเป็น ถ้าคนภาวนาเป็นนะ เวลาภาวนาเป็นขึ้นมาแล้วมันมีร่องมिरอยของมัน มันเริ่มต้นพัฒนาอย่างไร เริ่มต้นล้มลุกคลุกคลานมา เราเห็นโทษของมัน การล้มลุกคลุกคลานนั้นมันเป็นครูสอน มันเป็นการบอกว่า ถ้าทำไม่ถูกต้องมันจะเป็นแบบนี้

แต่เวลาเราเดินเข้ามาถูกต้อง จิตมันสงบเข้ามาแล้ว พอเราออกใช้พิจารณา พอพิจารณาไป มันรู้ของมัน มันลอคมันลอนของมัน มันจางคลาย มันคลายความหมักหมมของใจ มันลอคมันลอนของมัน ศรที่ปักในอกมันลอนออกๆ มันรู้ของมัน รู้เพราะเรารู้อเอง เพราะเราชั่งน้ำหนักเอง จิตเราเป็นของเราเอง นี่มันเป็นปัจจุัตถ์หมด

แล้วเวลามันขาด! เวลามันขาดมันแตกต่างกับการปล่อยวาง เวลาเป็นตทั้งคปทานมันปล่อยแล้ว ปล่อยแล้วก็คือปล่อย ปล่อยแล้วมีความสุขมากนะ แต่ความสุขอย่างนี้มันไม่ตอบโจทย์ มันไม่สิ้นสุดโครงการ มันขาดแล้วมีอะไรล่ะ ขาดแล้วก็ยังเหลือ มันปล่อยแล้วมันก็ยังเหลือ ปล่อยแล้วมีอะไรต่อไป ปล่อยแล้วก็สงสัย ปล่อยแล้ว เอ๊ะ! เอ๊ะ! น่าจะ เอ๊ะ! มันใช่หรือไม่ใช่ มันยังสงสัยอยู่

แต่ถ้าเวลามันขาด มันไม่มีสงสัยนะ “คั้งแขนขาด” พอขาดแล้วจบ มันมีอะไรนะ? ขาด นี้ความสงสัยไม่มี สัตถพตปรามาสไม่มี ทุกอย่างไม่มี ไม่มีเพราะอะไร ไม่มีเพราะมันขาดต่อหน้า ไม่มีเพราะมันตายซึ่งๆ หน้า มันเห็นศวกิเลส มันพลิกเลย กิเลสเป็นอย่างไร ตายอย่างไร ต่อหน้าอย่างไร

ถ้ำรู้ ถ้ำเห็นนะ จะเห็นคุณค่า สิ่งใดในโลกนี้ไม่มีคุณค่ากับสังขธรรม ไม่มีคุณค่าเลย โลกนี้สมมุติ การเวียนตายเวียนเกิดนะ จะมีศักยภาพสูงส่งขนาดไหน ตายไป เห็นใหม่ เวรกรรม เห็นใหม่ ถ้าทำดีก็ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ทำชั่วก็ตกนรกอเวจี ทำเสมอดนก็เกิดมาเป็นมนุษย์ อีก สร้างสมบุญญาธิการต่อไป สิ่งทีเวียนตายเวียนเกิดอยู่อย่างนั้น นี่เป็นโลกสมมุติ

แต่สังขธรรมละ สัจจะความจริง ถ้าสังขธรรมแล้วทำความจริงได้เป็นความจริงขึ้นมา เวลามันขาดไปจากใจ เป็นธรรมดานี้แหละ แต่จิตใจมันไม่เป็นมนุษย์ธรรมดาสติ ไม่เป็นธรรมดาเพราะเหตุใด คุณติ คุณธรรมมันต้องไปด้วยเครื่องยนต์ ไปด้วยกำลังของเครื่องยนต์ ไปด้วยน้ำมัน เห็นใหม่ มนุษย์ต้องมีจิต ความรู้สึกรู้จักคิดนี้ ทำให้ดำรงชีวิตของมนุษย์

แล้วถ้าจิตที่มันเหนือมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มันมีคุณค่าอย่างไร แต่อยู่กับโลกเขานะ เขามีสติปัญญาพร้อมนะ ไม่ใช่คนบกพร่อง ถ้าคนบกพร่อง คนขาดสติ นั้นคนบ้า แต่คนนี้มีคุณธรรมในหัวใจ กิเลสมันขาดออกไป เขามีคุณธรรมในหัวใจของเขา เขาใช้ชีวิตของเขา เขารู้ตัวทั่วพร้อม เขาเห็นว่าอะไรควรหรือไม่ควร โลกเขาเป็นอย่างนั้น โลกเขาพูดกันแต่ผลประโยชน์ เขาไม่คุยกันถึง

การเสียสละแล้วได้มา การเสียสละคือเสียสละกิเลสออกไป การเสียสละเป็นความจริงในหัวใจ
ออกไป แล้วมันจะได้สัจธรรมความจริงนั้นมา

ถ้ำรู้แล้วมันก็จบสิ้นกระบวนการ แต่ถ้ายังไม่รู้นะ เราจะต้องเวียนตายเวียนเกิด ยังต้องทุกข์
ยากของเราตลอดไป

ชีวิตนี้อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ การบวช ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ
ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์นี้ประเสริฐที่สุด แต่ถ้าไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราก็พยายามชวนขวายเป็นชีวิต
นี้มันคือแบบนี้ เราจะใช้ชีวิตแบบใด? แบบคฤหัสถ์เขาก็ต้องใช้ชีวิตของเขา แบบนักบวชนักพรต
เราก็ใช้ชีวิตของเรา ชีวิตเหมือนกัน แต่โอกาส นักพรตเรามีโอกาส ๒๔ ชั่วโมง ถ้าเราอยู่ในหมู่
คณะที่ดี เราจะมีโอกาสประพฤติปฏิบัติได้ตลอดเวลา เรามีโอกาสตลอดเวลา

โลกเขาขอโอกาสกัน แต่ถ้าเราไปอยู่ทางโลกนะ โลกนี้มีการแข่งขันเป็นเรื่องธรรมดา
เพราะมีการแข่งขัน การแข่งขันนี้เขาว่าแข่งขันโดยโลกนะ แต่ถ้ามันมีเวรมีกรรมด้วย เวรกรรมนั้น
มันแข่งขันในสิ่งมิตที่โลกมองไม่เห็น แต่ถ้าสิ่งที่โลกเขาเห็น สิ่งนั้นสร้างเวรสร้างกรรม ทำดีได้ดี
ทำชั่วได้ชั่ว นั้นประสาโลก แต่ถ้าเราอยู่ในนักพรตนักบวช เราจะสร้างคุณงามความดีของเรา

โอกาสของเรามีมาแล้ว สิ่งที่จะได้มา เห็นไหม การเกิดเป็นมนุษย์นี้มีอำนาจวาสนามาก
เพราะการเกิดเป็นมนุษย์มีโอกาสดำเลือก เลือกทางไหนก็ได้ ฉะนั้น เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วเรามี
สิทธิเลือก แล้วเลือกอะไร จะเลือกโลกหรือจะเลือกธรรม

“ถ้ำรู้” ไม่ต้องมีใครบอก แต่ถ้าไม่รู้ เราก็กระเลือกกระสน แต่ถ้ำรู้แล้ว จบ เอวัง